

בעניין:

1. **תקין אל דין קייסי, ת.ז.** ואח'
ע"י ב"כ טל חסין ו/או אבנר פינצ'וק ו/או עודד פלר ו/או גיל גן-מור ו/או
גדיר ניקולא ו/או דבי גילד חיו ו/או עביר גיוראן ו/או משכית בנדל ו/או
ניצן אילני ו/או רוני פלי ו/או הגר שחטר ו/או רעות שאער
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

העותרים בג"ץ 16264-08-24

1. **מוניר ז'עיר ואח'**
ע"י ב"כ עו"ד סוהאד בשארה ואח'
מעדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
רחוב יפו 94, ת"ד 54, חיפה 3109001
טל: 04-9501610 פקס: 04-9503140

העותרים בג"ץ 44918-08-24

- נ ג ד -

1. **שר התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים**
2. **הרשות הממשלתית למים ולביוב**
על ידי פרקליטות המדינה
טל: 02-6467011 פקס: 073-3925460
3. **חברת הגיחון בע"מ ח.פ. 512291295**
דרך חברון 101, ירושלים 91100
טל: 02-5651111 פקס: 02-5651193
ע"י ב"כ עוה"ד אביב ברנט ו/או אליעד כהן מ.ר. 42728 ואח'
ממשרד עו"ד קרמר-שפירא-שניידר ושות'
מרחוב דוד המלך 19 ירושלים 9410143
טל: 02-6234258 פקס: 02-6255493
דוא"ל: lawyers@ksslaw.co.il
4. **מקורות חברת המים הלאומית**
רחוב לינקולן 9, תל אביב
ע"י ב"כ עוה"ד דוד כחלון ואח'
רח' ויצמן 14, תל אביב 6423914
טל: 03-6961122 פקס: 03-6951110
דוא"ל: office@dklaw.co.il
5. **עיריית ירושלים**
ככר ספרא 1, ירושלים
באמצעות היועץ המשפטי לעירייה
ע"י ב"כ אשר עמרם ואח'
ככר ספרא 8, ירושלים 94142
טל: 02-6296499 פקס: 02-6296460
6. **חברת המים של רמאללה**
רחוב אל ממאהיד רמאללה, הרשות הפלסטינית.
ע"י ב"כ עוה"ד סאמי דקה ואח'
רח' הרב קוק 8, ת"ד 327, ירושלים 91000
טל: 02-6223277 פקס: 02-6223379
דוא"ל: sami@dakalaw.co.il

המשיבים בבג"ץ 16264-08-24

1. **הרשות הממשלתית למים ולביוב**
על ידי פרקליטות המדינה
טל: 02-6467011-073-3925460 פקס:
2. **מקורות חברת המים הלאומית**
רחוב לינקולן 9, תל אביב
ע"י ב"כ עוה"ד דוד כחלון ואח'
רח' ויצמן 14, תל אביב 6423914
טל: 03-6961122-03-6951110 פקס ;
דוא"ל: office@dklaw.co.il
3. **עיריית ירושלים**
ככר ספרא 1, ירושלים
באמצעות היועץ המשפטי לעירייה
ע"י ב"כ אשר עמרם ואח'
ככר ספרא 8, ירושלים 94142
טל: 02-6296499-02-6296460 פקס:
4. **חברת המים של רמאללה**
רחוב אל ממאהיד רמאללה, הרשות הפלסטינית.
ע"י ב"כ עוה"ד סאמי דקה ואח'
רח' הרב קוק 8, ת"ד 327, ירושלים 91000
טל: 02-6223277-02-6223379 פקס ;
דוא"ל: sami@dakalaw.co.il

המשיבים בבג"ץ 44918-08-24

תגובת חברת הגיחון בע"מ, המשיבה 3 בבג"ץ 16264-08-24,
להחלטה בדבר מתן צו על תנאי

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 30.09.2025, מתכבדת המשיבה 3 (להלן: "המשיבה"/"הגיחון") להגיש את תגובתה לצו על תנאי שהוצא על-ידי בית המשפט הנכבד ואשר על-פיו נדרשו המשיבים ליתן טעם "מדוע לא יספקו מים זורמים לתושבי כפר עקב בשכונות סמירמיס, אלמטאר וזג'ייר באופן סדור ורציף, באיכות ראויה ובלחץ מספיק לצרכים אישיים, ביתיים וציבוריים."

כבר בפתח הדברים תבהיר המשיבה כי במצב הדברים נכון למועד כתיבת שורות אלה, היא אינה יכולה לספק לתושבי כפר עקב ולשכונות הנ"ל מים בכלל, לא כל שכן באופן סדור ורציף, באיכות ראויה ובלחץ מספיק לצרכים אישיים, ביתיים וציבוריים וזאת מהטעמים שפורטו בתגובתה הראשונית לעתירה מיום 14.08.2024 ומטעמים נוספים, הכל כפי שיפורט ויורחב בתגובה זו להלן ולפיכך מבקשת שהעתירה למתן צו על תנאי תידחה.

עוד בטרם תפרוט המשיבה את טענותיה, היא תציין, כידוע לבית המשפט הנכבד זה שנים רבות, כי אין מדובר בסוגיה שהפתרון לה רובץ לפתחה. מדובר בסוגיה לאומית מורכבת, הכוללת, בין היתר, היבטים פוליטיים, ביטחוניים, משילותיים וריבוניים. זאת לצד היבטים הנדסיים ומשמעויות כלכליות אדירות. יודגש, כידוע לכל כי אין מדובר במצב שנגרם בשל התנהלות המשיבה וממילא מדובר בסוגיה שהמשיבה לא יכולה לפתור בעצמה באמצעים ו/או בסמכויות החוקיות העומדים לרשותה.

לצד עמדה ברורה זו, תבהיר המשיבה כפי שיורחב להלן, כי היא מבחינתה פעלה בהתאם להחלטות שניתנו על-ידי בית המשפט הנכבד בעתירות שבכותרת, עת סייעה ואפשרה את הגדלת כמות המים המסופקים על-ידי מפעל המים רמאללה (המשיבה 6 ו-4 בעתירות – להלן המשיבה 6) לאזורים מושא העתירה באמצעות החיבור שבחזקתה בשכונת עטרות.

סדר טענות המשיבה בתגובה זו:

- א. פתח דבר – המשיבה אינה ספק המים באזורים מושא העתירה;
- ב. החסמים שבשלם לא יכולה המשיבה לספק מים לאזורים מושא העתירה בכלל ובאופן סדור בפרט;
- ג. פעולות שנעשו מאז הגשת העתירה;
- ד. סיכום.

א. פתח דבר – המשיבה אינה ספק המים באזורים מושא העתירה

1. כפי שכבר נטען על-ידי המשיבה בתגובתה הראשונית לעתירה ובדיונים שנערכו מאז הוגשה, תבהיר המשיבה שוב כי היא אינה ספק המים באזורים מושא העתירה ולא הייתה כזו מעולם. ספק המים באזורים אלה היא מאז ומתמיד המשיבה 6. כשזה מצב הדברים הרי שלמשיבה אין כל ידיעה באשר למצב משק המים באזורים האמורים לרבות ביחס למספר הצרכנים, להיקף התשתיות הקיימות, למצבן, למערך האספקה והחלוקה של המים.
2. כאמור ספק המים באזורים מושא העתירה היא המשיבה 6, וזאת מכוח הסדר היסטורי, במסגרתו סיפקה המשיבה 6 מים לאזורים הרלוונטיים עוד בתקופת השלטון הירדני והמשיכה לספק מים גם לאחר סיפוח האזורים לירושלים בשנת 1967. כשזה מצב הדברים הרי שהמשיבה 6 היא גם מי שמקימה, מפתחת ומחזיקה את תשתיות המים באזורים מושא העתירה.

ב. החסמים שבשלם לא יכולה המשיבה לספק מים לאזורים מושא העתירה בכלל ובאופן סדור בפרט

למשיבה אין כל תשתיות מים באזורים מושא העתירה

3. כאמור המשיבה אינה ספק המים של האזורים מושא העתירה, אין למשיבה כל תשתיות באזור, לרבות תשתיות מים. יתרה מכך אין גם בידי המשיבה מידע באשר להיקף התשתיות באזורים האמורים או למצבן. אם לא די בכך אין למשיבה גם מידע אודות מספר הצרכנים, זהותם או כל פרט אחר בנוגע אליהם. המשיבה לא מעניקה לצרכנים באזורים מושא העתירה שירותים כלשהם, לא מוכרת להם את המים והיא גם לא מקבלת מהם דמים כלשהם. ברור שכזהו המצב לא יכולה המשיבה לספק מים לאזורים מושא העתירה בכלל ובאופן סדור בפרט. כאמור ספק המים הבלעדי באזורים מושא העתירה הינה המשיבה 6.

4. יודגש, בכדי שניתן יהיה לספק מים לאזורים הרלוונטיים בכלל ולבטח כדי שאספקה כזו תהיה "סדורה באיכות ראויה ובלחץ מספיק לצרכים אישיים, ביתיים וציבוריים" יש צורך בקיומה של תשתית כוללת מתאימה המורכבת ממאגרי מים בהיקף מתאים, מערכת משאבות, מתקני שליטה בלחץ, קילומטרים רבים של צנרת מים ראשית, הסתעפויות צנרת, אביזרים שונים ועוד. למשיבה אין כאמור מידע באשר לפערים הקיימים באזורים האמורים אך ברור כבר בשלב זה שמעבר לכל הקשיים הקיימים בהקמתה, הרי שבכדי להקים מערכת כזו יידרשו מאות מיליוני ₪ (שאין למשיבה) אם לא מעבר לכך.

5. לא מן המותר לציין כי גם אם היה ניתן להתגבר על פערי התקציב, הקמת מערכת מתאימה כרוכה בביצוע תכנון מתאים, פרסום מכרזים ומסירת עבודות הנדסיות. מדובר בפרק זמן ארוך של שנים. להערכת המשיבה, ביצוע פרויקט בסדר גודל כזה, בשכונות בהן לא קיימות הבעיות המאפיינות את האזורים מושא העתירה, יארוך למעלה מעשור.

תושבי האזורים מושא העתירה לא שילמו מעולם למשיבה דמים עבור הקמת תשתיות מים או אחזקתם

6. המשיבה תטען כי המקור התקציבי להקמת תשתיות המים והביוב הם "דמי ההקמה" שעליה לגבות מצרכנייה בהתאם לכללי תאגידי מים וביוב (דמי הקמה למערכת מים ולמערכת ביוב), התשע"ה-2015 (להלן: "**כללי דמי הקמה/דמי ההקמה**" - בהתאמה). כך למעשה ממנים צרכנייה באופן ישיר את הקמת התשתיות. דמי הקמה משולמים בהתאם לתעריף אחיד שנקבע, על פי תחשיב כללי שנערך על ידי רשות המים, עבור כל מטר בניה. מדובר בתשלום משמעותי המשולם על-ידי כל אדם שמבקש לבנות או להתחבר לרשת המים של המשיבה. לצד זאת משמשים הכספים המשולמים עבר שירותי אספקת המים השוטפים כמקור מימוני להחזקת המערכת שהוקמה בכספי דמי ההקמה.

7. המשיבה תטען כי מעבר לעובדה שהיא אינה זו שגובה מהצרכנים תשלום שוטף עבור אספקת המים או שירותי המים באזורים מושא העתירה (תשלום המיועד כאמור בין היתר למימון החזקת תשתיות המים) שעה שהיא אינה ספק המים, הרי שהיא לא גבתה מעולם מהצרכנים באזורים האמורים דמי הקמה המיועדים כאמור למימון הקמת תשתיות המים ולפיתוחם. יתרה מכך, תושבי האזורים הנ"ל לא שילמו בעבר לעיריית ירושלים אגרות ו/או היטלי פיתוח מכוח חוקי העזר שהיו מיועדים להקמת תשתיות המים ואשר קדמו לדמי ההקמה. כשזה מצב הדברים המשיבה לא מקימה ו/או מתחזקת את רשת המים באזורים אלה. האחריות להקמת תשתיות אלה והחזקתם חלה כאמור על המשיבה 6.

8. מבלי לגרוע מכך שהמשיבה אינה זו שגובה את דמי ההקמה שעה שהיא אינה ספק המים ובעלת התשתיות, הרי שגם אם הייתה המשיבה ספק המים באזורים האמורים, לא היה ביכולתה לגבות את דמי ההקמה המיועדים להקמת התשתיות, זאת מן הטעם הפשוט כי הבנייה באזורים האמורים מתבצעת ברובה המכריע שלא על פי דין וללא היתרי בנייה, בעוד שדמי ההקמה משולמים ברובם כתנאי לקבלת היתר בניה וקודם להנפקתו. כך באזורים מושא העתירה קיימים מאות מבנים (אם לא יותר), בהם מתגוררים אלפים רבים של בני אדם, שלא הוצאו לגביהם היתרי בניה ומטבע הדברים גם לא שולמו בגינם דמי הקמה. מעבר לכך, כפי שיורחב בחלק המתייחס למשילות בתגובה זו, הרי שהמשיבה אינה יכולה לאכוף תשלומים באזורים מושא העתירה ואין לה כל כלי אכיפתי אפקטיבי לצורך כך.

9. גביית תשלום עבור שרותי מים, בין אם עבור תחזוקה או דמי הקמה, מהווה תנאי הכרחי לפעילותה התקינה של המשיבה. בהיעדר תשלומים אלה, לא יכולה המשיבה למלא אחר ייעודה, לא תוכל להקים תשתיות ולתחזקן ולא תוכל לספק מים בכלל ובאופן סדור בפרט.

10. במצב דברים זה חיוב המשיבה לספק מים לאזורים מושא העתירה, ללא שיש בידה מקור תקציבי לעשות כן, משמעותו פגיעה אנושה בפעילותה עד כדי שיתוק וקריסה. מעבר לכך חיוב כזה, לספק מים לצרכנים שבנו את נכסם שלא כדין וללא לשלם את דמי ההקמה אינו צודק, אינו סביר ואף יגרום להתנהלות לא שוויונית אל מול צרכנייה האחרים של המשיבה.

11. המשיבה תזכיר בעניין זה את הרציונל העומד בבסיס חוק תאגידי מים וביוב התשס"א – 2001 (להלן: "חוק התאגוד") שהינו יצירת משק כלכלי סגור למים וביוב על-מנת "להביא לניהול עסקי, מקצועי ויעיל של מערכות המים ברשויות המקומיות". [סעי' 1(4) לחוק התאגוד].

12. בין יתר הוראותיו קבע חוק התאגוד כי "מועצת הרשות תקבע כללים לחישוב העלות הריאלית לרבות שיעור תשואה נאות על ההון של שירותי מים ושל שירותי ביוב שנותנת החברה..." [סעי' 101(א) לחוק התאגוד].

13. קרי, מטרת הכללים האמורים היא להבטיח שהתעריפים שייגזרו מכללים אלה ישקפו את עלות השירות שהתאגידים, וביניהם המשיבה, מחויבים בו על-פי החוק. או בלשון החוק "התעריפים בעד שירותי המים ושירותי הביוב ייקבעו בהתאם לעלות אספקת השירותים, בהתבסס על הכללים שנקבעו לפי סעי' 101(א), כל מחיר ישקף, ככל האפשר, את עלות השירות שלו הוא נקבע..." [סעי' 102 (ב) לחוק התאגוד].

14. בפועל, התעריף שנקבע בכללים אינו לוקח בחשבון, בצורה כלשהי, את העלויות שיגרמו למשיבה אילו יוטל עליה לספק מים לכפר עקב.

15. בנסיבות אלה, כל פתרון שמטרתו הפיכת המשיבה לספק המים באזורים מושא העתירה - כרוך בכך שהמשיב 1 ו/או המשיב 2 יסדירו מקור תקציבי אחר ומסגרת סטטוטורית מתאימה לצורך פתרון הבעיות המיוחדות שמתעוררות שם ולרבות, הקמה ואחזקה של תשתיות המים באזורים מושא העתירה, הוצאות ביטחון מיוחדות שיידרשו כמו גם הבטחת התשלום בגין המים שיסופקו לשם.

16. עוד תציין המשיבה כי חיובה באספקת שרותים כשאין תשלום בצדו, מנוגד לעקרונות שנקבעו על ידי בית משפט נכבד זה כבר בשנת 2000, ולפיו "הנחת הבסיס בחוק היא כי לכל אדם זכות לקבל מים בעבור תשלום" (ע"א 7262/00 פוריה כפר עבודה נ' לוי – פורסם בנבו ומאוזכר גם בסעי' 78 לעתירה). כך גם בע"א 788/87 דוד לוי נ' כפר פינס [פורסם בנבו] קבע בית משפט נכבד זה כי "החוק (חוק המים) אינו מעניק לתושבי המדינה מים בחינם. הזכות שנקבעה בסעי' 3 הנ"ל היא זכות לקבל מים כנגד תשלום על-פי התעריפים שדרכי קביעתם נקבעו בחוק (בפרק הרביעי לחוק). איש אינו מנסה לשלול מהמעוררים זכות זו. הם מבקשים לעצמם זכות למים בחינם, וזאת אין החוק מעניק."

17. בנסיבות המתוארות, משמעות מתן צו על תנאי היא בהכרח אספקת מים ללא נשיאה בתשלום עבור הקמת התשתית ופיתוחה ולמעשה ללא תשלום כלל.

18. הלכה למעשה, שעה שהמשיבה אינה ספק המים באזורים מושא העתירה אין לה כל מקור תקציבי עבור פיתוח והקמת תשתית כזו באזורים האמורים, אין לה גם כל מקור עבור אחזקת תשתית כזו ועבור רכישת המים המסופקים מחברת מקורות – המשיבה 4, זאת כאשר המשיבה אינה מפיקה מים והיא רוכשת בכסף רב 100% מהמים המסופקים על-ידה.

19. לכך יש להוסיף את העובדה שאספקת מים שוטפת לאזורים האמורים ושיפורה, ללא אפשרות אפקטיבית לגבות את תמורתם באמצעות פעולות אכיפה ובכלל (שעה שאין פרטים אודות הצרכנים, קיימים אלפי שבח"ים במקום, אין אפשרות לאכוף גביה בהעדר שיתוף פעולה של הגופים הביטחוניים) משמעותה אספקת מים ללא תמורה בצדס. **אם לא די בכך הרי ששדרוג המערכות הקיימות משמעותו בהכרח אספקת יותר מים והגדלת הנזק. הדברים מוכרים למשיבים 1 ו-2 מעתירת סנדוקה. ברי כי ככל שהמשיבה תחויב באספקה כזו ידרוש הדבר הסדר שיפוי מתאים שהרי המשיבה לא תוכל לשאת בעלויות אדירות כאלה בעצמה.**

חסמים תכנוניים

20. מעבר לבעיה התקציבית ולהעדר מידע נדרש, הרי שהנחת תשתית חדשה מעוררת גם קשיים נוספים בלתי מבוטלים. בין קשיים אלה ניתן למנות את העובדה כי אין באזורים האמורים תכניות סטטוטוריות שעל בסיסן אפשר להניח תשתית מים קבועה שתזכה להגנה חוקית כלשהי, אין באזור כבישים ו/או מדרכות מוכרזות שמתחתם מונחת תשתית כזו. באזורים אלה קיימת גם בעיה של הסדרת זכויות במקרקעין. נוסף על אלה אין ביטחון כלשהו לכך שתשתית שתונח לא תפגע כתוצאה מבניה בלתי חוקית על גביה או פשוט תיהרס כתוצאה ממעשה יזום של וונדלזים (כפי שנעשה כיום בשכונות דומות מעבר לגדר).

21. המשיבה תציין גם כי כתוצאה מביצוע עבודות הבניה הבלתי חוקיות שמתבצעות בשכונות שמעבר לגדר, ללא תיאום תשתיות, פוגעים הבונים במכוון או שלא במכוון בתשתיות קיימות – עובדה שכשלעצמה פוגעת באספקת המים.

22. מדובר בעניין מהותי. כאמור, הבנייה באזורים מושא העתירה מתבצעת רובה ככולה שלא על פי דין, ללא מסגרת תכנונית חוקית ושלא על פי סטנדרטים וכללים מקובלים. התוצאה היא בנייה צפופה, שאין כל מידע לגבי הנחות הנדסיות ואחרות שעל פיהן היא הוקמה (אפילו לא הנחות קונסטרוקטיביות) מבלי לשקול שיקולי תכנון עתידי, מבלי לקחת בחשבון כבישים, מדרכות, רצועות הנדסיות, מקרקעין להנחת מתקנים נדרשים, תשתיות כיבוי אש שיאפשרו אספקת מים בעת שריפה. מדובר בבינוי רחב היקף לעיתים בבניה רוויה לגובה של למעלה מ-10 קומות, בניה צפופה, צמודה שאין גם כל היתכנות להכשירה בעתיד, אילו הייתה בכלל כוונה כזו.

23. מעבר לבעייתיות הקיימת במתן צו המורה למשיבה לספק מים לבינוי כזה שאין כל ביטחון ביכולת שלו לאפשר מגורים בטוחים לאוכלוסייה המשתמשת בו הן מבחינת שיקולים הנדסיים והן מבחינת בטיחות כגון כיבוי אש, הרי שהמציאות בשטח מונעת, הלכה למעשה, אפשרות של ממש לתכנן תשתיות מים מתאימות לא כל שכן להניחן.

חסמים חוקיים

24. העובדה כי מדובר בהיקף אדיר של בנייה בלתי חוקית שנעשתה ללא היתרים ובניגוד לדיני התכנון והבנייה החלים בישראל מעוררת קושי נוסף. כך, בהתאם להוראות הדין, ובכלל זה חוק התכנון והבניה, תשכ"ה 1965 וחוק תאגידי מים וביוב התשס"א 2001, אסור למשיבה לספק מים למבנים בלתי חוקיים.

25. הוראות סעיף 157א' (ד) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה - 1965 (להלן: "חוק התכנון") קובעות כי "לא יספק ספק מים למקרקעין לצורך ביצוע עבודה הטעונה היתר, אלא לאחר שהמבקש המציא לו אישור מהרשות המאשרת; (2) לא יספק ספק מים לבנין שלא לצורך ביצוע עבודה כאמור בפסקה (1) – אלא לאחר שהמבקש המציא לו אישור מאת הרשות המאשרת".

26. בהתאם לסעיף 157א' הנ"ל, אסור למשיבה לספק מים לנכס שלא הוצא בגינו היתר בניה ולא ניתן לו טופס אכלוס. זאת כאמור, כאשר המשיבה אינה אמונה על אכיפת חוקי תכנון ובניה. ברי כי במצב החוקי תחת הוראות סעי' 157א' לחוק התכנון, אסור למשיבה לספק מים לנכסים אשר נבנו שלא כדין ובמצב דברים זה קיימת לכל הפחות מניעות משפטית מלחייב את המשיבה לעשות כן. תכליתו של סעי' 157א' היא להבטיח את קיום הוראות החוק ולהבטיח בין היתר את ביטחון דרי הנכס. **חיוב המשיבה לספק מים לנכסים שנבנו שלא כדין עלול לחשוף אותה לסיכונים משפטיים שונים לרבות במקרה של בניה לא בטיחותית המסכנת את יושבי הבית או סכנה הכרוכה בהעדר מערכות כיבוי אש באותו הנכס.**

27. תופעה זו של בניה בלתי חוקית באזורים האמורים אינה עניין מהעבר הרחוק או עניין בר חלוף. מדובר בתופעה שרק צוברת תאוצה עם השנים והיא נמשכת גם כיום. כל עוד לא תופגן משילות בשטח, תטופל תופעת הבניה הבלתי חוקית באופן שורשי, יהרסו כל אותם מבנים שנבנו על גבי שטחים שמיועדים לכבישים, מדרכות ותשתיות אחרות ותחסם האפשרות להמשיך ולהקים מבנים באופן בלתי חוקי, יקשה הדבר, על הבטחת האפשרות לספק מים בכמות ובאיכות נדרשת לאזורים האמורים, עד כדי הפיכת הדבר לבלתי אפשרי.

28. **עוד יצוין כי העובדה שנכסים נבנים שלא כדין ומבלי שמשולמים בגינם תשלומי חובה שונים לרבות דמי הקמה, היטלי השבחה וכד', מבלי שקיימות תשתיות מוסדרות המשרתות את הבניה החדשה, מבלי שקיימות בבניה עצמה מערכות שיכולות להבטיח אספקת מים למספר קומות רב כל-כך, מאפשרת ליזמי הבניה למכור דירות במחירים זולים מאוד, ומשוכת אליהם אוכלוסייה חלשה אשר מודעת לחלוטין לבעיות הכרוכות במגורים בנכסים כאלה. כשזה מצב הדברים נשאלת השאלה האם מי שרכש נכס לא חוקי כזה בתמורה מופחתת מאוד (מאות בודדות של אלפי ₪ לדירה) כשהוא לוקח בחשבון את המצב העובדתי הקיים מלכתחילה ובוחר לרכוש נכס כזה על אף זאת, זכאי כעת לעתור לבית משפט בעתירה שבמסגרתה הוא דורש שיסופקו לאותו נכס פגום, מים באופן "סדור".**

העדר משילות – שכונות מעבר לגדר

29. המשיבה תזכיר כי הסוגיה הלאומית המורכבת שבבסיס העתירה, קרי סוגיית אספקת המים לשכונות שמעבר לגדר ההפרדה בפרט, הינה סוגיה מוכרת לכל הצדדים המעורבים בעתירה ולרבות לבית משפט נכבד זה, זאת לאחר שהמשיבה התריעה אודותיה בפני כל גורם רלוונטי, זה למעלה מעשרים שנה. הנושא אף נדון בהרחבה בפני בית משפט נכבד זה במשך מספר שנים במסגרת בג"צ 2235/14 סנדוקה ואח' נ' רשות המים ואח' (להלן: "בג"צ סנדוקה"). יצוין כי מאז הדיון בבג"צ סנדוקה החריפה הבעיה זאת נוכח הגידול המואץ בהיקפי הבניה הבלתי

חוקית באזורים שמעבר לגדר ההפרדה. ויודגש, בניגוד לתמונה שמנסים העותרים לצייר כאילו בג"צ סנדוקה, שעסק בשכונות שבהן המשיבה היא ספק המים (בשונה מהמצב בעתירה שלפנינו) גרם לאספקת מים שוטפת וסדירה בשכונות בהן הוא עסק – הרי שבסופו של יום, נוכח המורכבות הרבה שהונחה לפתחו של בית המשפט הנכבד נמחקה העתירה ללא חיבור הנכסים לשירותי מים סדירים כפי שהתבקש בה.

30. כאן המקום להזכיר כי גם האזורים מושא העתירה מצויים בפועל מעבר לגדר ההפרדה. עובדה זו מעוררת קשיים מהותיים בשל העדר ריבונות ומשילות באזורים אלה. אף שחלק מתושבי האזורים מחזיקים בתעודות זהות או באזרחות ישראלית, האזור נמצא בצמוד לשטחים שהינם באחריות כזו או אחרת של הרשות הפלסטינית. למעשה אין הפרדה של ממש בין שטחים אלה לשטחים המצויים בתחומי הרש"פ. במציאות זו שוהים באזורים מושא העתירה הרבה יותר תושבים מהכמות שהייתה אמורה להיות בהם מלכתחילה, כאשר רבים מהם הינם שוהים בלתי חוקיים (שב"חים) שלא צריכים להיות שם כלל ועיקר ולבטח לא צריכים ליהנות מאספקת מים.

31. זאת ועוד, המאפיינים הטופוגרפיים והגאוגרפיים של האזורים מושא העתירה והסמיכות לשטחי הרש"פ משפיעים ישירות על היכולת להפעיל מנגנוני שלטון, פיקוח ואכיפה אפקטיביים במקום. בהעדר מנגנונים כאלה יהיה זה בלתי אפשרי לספק שירותי מים וביוב באופן סדור ושוטף. באזורים שמעבר לגדר ההפרדה לרבות האזורים מושא העתירה, קיימות מגבלות אבטחה וביטחון. בעקבות הקמת גדר ההפרדה, אין למשיבה גישה שוטפת לאזורים האמורים, ואין ביכולתה לקיים גישה רציפה לאזור זה. במציאות כזו כל פעילות שתידרש לצורך הקמת תשתיות, ביצוע תיקונים, תחזוקה שוטפת, פעילות שירותית, גביה וכד' מחייבת תיאום מוקדם וליווי ביטחוני מטעם גופי הביטחון של מדינת ישראל בכל כניסה לאזור.

32. בפועל, גורמי הביטחון מסרבים לא אחת לאפשר כניסה לאזור מטעמים ביטחוניים. זאת ועוד, גם במקרים חריגים שבהם מתאפשרת כניסה, היא כרוכה לעיתים בליווי משטרתית בתשלום המגיע לכדי מאות אלפי ש"ח, עלות שאין ביכולתה של המשיבה לשאת בה באופן מתמשך בהעדר כל מקור תקציבי. בנסיבות אלה, אין ביכולתה של המשיבה להבטיח גישה תפעולית סדורה, בטוחה ורציפה, הנדרשת לצורך אספקת מים, תחזוקת התשתיות ופעולות שרותיות אחרות לרבות גבייה; ברי גם כי המשיבה לא יכולה לשאת באחריות לביטחונם של עובדיה אשר יידרשו להיכנס לשטח ולפעול בו.

33. כאמור, להערכת המשיבה על-מנת להקים באזורים מושא העתירה תשתית מתאימה שתאפשר אספקת מים "סדורה" יידרש ביצוע של עבודות הנדסיות באופן רציף. על פני שנים רבות, ברי כי פרויקט כזה מעבר לעלותו האדירה ידרוש גם הסדרי אבטחה וביטחון בהיקף חסר תקדים.

34. כאמור, פניות של המשיבה לרשויות האכיפה, בעיקר למשטרת ישראל, בעניין קשיים אלה בשכונות שמעבר לגדר ההפרדה, נענו בתשובות שעיקרן סדרי עדיפות לאומיים אחרים והעדר משאבים. הדברים נדונו בהרחבה בבג"צ סנדוקה, ונוכח טענות אלה הורה בית המשפט הנכבד שם לערב את משטרת ישראל והמל"ל בעתירה. ברי כי חיוב המשיבה באספקת המים לאזורים מושא העתירה יחייב מענה כולל גם לבעיות אלה.

35. הנה כי כן המשיבה הסבירה מדוע היא אינה יכולה לספק לתושבי כפר עקב ולשכונות הנ"ל מים בכלל, לא כל שכן באופן סדור ורציף, באיכות ראויה ובלחץ מספיק לצרכים אישיים, ביתיים וציבוריים. החל בעובדה שאין היא ספק המים באזורים האלה, היא אינה בעלת תשתיות שם, אין בידה מקור תקציבי לביצוע הנחת תשתיות, קיימים חסמים תכנוניים, חסמים משפטיים וחסמי משילות שימנעו מבעדה לספק מים כאמור.

36. מבלי לגרוע מן האמור לעיל, תפרט המשיבה להלן את הפעולות שנקטו עלידה לאחר הגשת העתירה בהתאם להחלטות בית המשפט, וזאת במטרה לסייע, במידת האפשר, בשיפור מצב אספקת המים, חרף העובדה שאין המדובר בתחום אחריותה הישירה וחרף המכשולים המהותיים העומדים בפניה.

ג. פעולות שנעשו מאז הגשת העתירה

חיבור נוסף על ידי המשיבה

37. ביום 28.08.2024, קבע בית המשפט כי "... מקורות תבחן מול המשיבה 6 את האפשרות להגדיל את אספקת המים הנוכחית ב- 7,000-8,000 קוב בתשתית הקיימת, לאור טענתה של המשיבה 6 כי התשתית הקיימת מאפשרת זאת; חברת הגיחון תבחן אם ניתן לזרז את החיבור מאזור עטרו; חברת הגיחון תבחן אם ניתן לבצע חיבור נוסף מאזור/ים אחר/ים; המשיבה 6 תבחן את האפשרות הטכנית-ההנדסית לחיבור ישיר של הכפר עקב, כך שכל תוספת מים שתגיע ממקורות או מהגיחון, תגיע ישירות לכפר עקב, ומה פרק הזמן הנדרש לשם כך." (ההדגשה לא במקור).

38. בעקבות החלטת בית המשפט הנכבד, על אף שכאמור אין מדובר בעניין שבליבת פעילות המשיבה וחרף העובדה שהיא אינה ספק המים באזורים מושא העתירה, פעלה המשיבה בשקידה נאותה לצורך ביצוע החיבור. במסגרת המאמצים ליישום ההנחיות שנקבעו בהחלטה הנ"ל, התקיים שולחן עגול בהשתתפות המשיבים הרלוונטיים. במסגרת זו נידונו צעדים מעשיים לקידום יישום ההנחיות, ובכלל זה תיאום בין המשיבה לבין המשיבה 6, לצורך בחינת ההיבטים ההנדסיים והטכניים של חיבור נוסף לאספקת המים מאזור עטרו, זאת בשים לב כאמור כי למשיבה אין ולא היו תשתיות באזורים האמורים. כמו כן התקיימו פגישות רבות וסיורי שטח לצורך בחינת ההיבטים ההנדסיים, הגיאוגרפיים והמעשיים לביצוע החיבור. תואם התשלום לביצוע החיבור – עד לתשלום על ידי המשיבה 6 במרץ 2025. מטבע הדברים, מדובר היה בתהליך מורכב המחייב פעולות מדורגות ומתמשכות לאורך זמן, ולא מהלך מיידי או נקודתי. חרף האתגרים הכרוכים בכך, פעלה המשיבה באופן עקבי למילוי התחייבויותיה ולקידום יישומן בפועל.

39. יוזכר, מדובר בביצוע החיבור בלבד מנקודת החיבור בשכונת עטרו לתשתיות המשיבה 6. כשזה מצב הדברים אין בידי המשיבה גם יכולת להשפיע על אופן חלוקת המים בתוך האזורים הרלוונטיים. בהקשר זה יוזכר כי גם המשיבה 6 עצמה הבהירה לא אחת כי אין ביכולתה להבטיח שהמים המסופקים יופנו אך ורק לאזורים אלה, אלא לכל היותר להיעשות "מאמצים" לכך.

40. המשיבה השלימה את ביצוע עבודות החיבור בסוף חודש אפריל 2025. מאז יום 05.05.2025 מסופקים מים על-ידי המשיבה למשיבה 6 באמצעות החיבור הנוסף בהתאם לכמויות שהתחייבה המשיבה לספק, בהיקף ממוצע יומי של 5,316 מ"ק ובקצב אספקה ממוצע של 221 מ"ק לשעה. זו היא תמונת המצב במועד הגשת תגובה זו.

41. בעניין זה תבקש המשיבה להפנות לסעי' 5 להודעת משיבה 6 לבית המשפט מיום 19.06.25, שממנה עולה כי חל שיפור במצב אספקת המים באזור כפר עקב. כך ציינה משיבה 6 כי: "עם זאת, עקב נוכחותן של כמויות קטנות נוספות ופיצוי חלקי על המחסור מחלקם של האזרחים ברמאללה, נצפתה ירידה במספר תלונות הצרכנים באזור כפר עקב".

42. זאת ועוד, העותרים עצמם אישרו כי מצוקת המים החמורה שאירעה בשכונת כפר עקב במהלך קיץ 2024 לא שבה והתרחשה, וזאת כפי שעולה מתגובתם מיום 10.08.2025 להודעות העדכון שהוגשו, ובפרט מסעיף 3 לתגובה: **"...אמנם משבר המים שאפיין את כפר עקב בקיץ שעבר לא חזר על עצמו (בינתיים), ותושבי השכונה אינם נמנעים מלהתרחץ, לנקות ולהדיח את האסלה..."**

43. הנה כי כן המשיבה פעלה בשקידה נאותה לצורך ביצוע החיבור בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 28.08.24.

דיון במל"ל

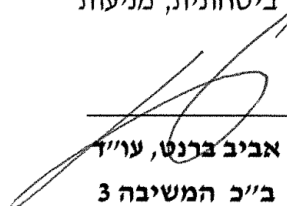
44. ביום 03.12.2024, התקיימה במל"ל ישיבה שדנה בסוגיות מושא העתירה בהשתתפות גורמים רבים ולרבות משרד רה"מ, משרת ישראל, מתפ"ש, פקמ"ז, משרד החוץ, ועוד במהלך הישיבה דנו הצדדים בבעיות המיוחדות המתעוררות בקשר עם אספקת המים לאזורים מושא העתירה. בפגישה הציגה המשיבה את הבעיות שמעוררת העתירה ולרבות אלה המפורטות בתגובה זו.

45. בסיכום לפגישה שהוציא המל"ל ביום 08.12.24, צוין כי **הקושי בעניינה של שכונת כפר עקב אינו קושי של "מים" כשלעצמו, אלא נובע ממכלול מורכב של גורמים הכרוכים באספקת המים. גורמים אלה כוללים, בין היתר, היבטים ביטחוניים, מדיניים, משפטיים, ריבוניים ומשילותיים, ובפרט בכל הנוגע לשכונות המצויות מעבר לגדר ההפרדה, לרבות סוגיות הנוגעות להפעלת סמכויות שלטוניות ואחריות שלטונית באזורים אלה. עוד צוין, כי סוגיית אספקת המים בכפר עקב הינה בעיה מתמשכת רבת-שנים, ואינה תופעה חדשה (ההדגשות אינן במקור). על רקע האמור, תאר המל"ל שתי חלופות אפשריות להסדרת אספקת המים. הראשונה, העברת האחריות לאספקת המים לתאגיד מי הגיחון, בכפוף להתקיימות תנאי סף שונים שדרושים על מנת לאפשר העברה של האחריות לגיחון. השניה, הותרת המצב הקיים על כנו, כך שחברת המים של רמאללה תמשיך לספק מים כפי שנהגה עד היום, או קבלת הסדרה רגולטורית באמצעות קבלת הכרה ממדינת ישראל והענקת רישיון מתאים לכך.**

46. הנה כי כן גם המל"ל עצמו הכיר בקשיים ובחסמים המפורטים בתגובה זו לעיל, ולמעשה קבע כי אין מדובר בבעיה של המשיבה. כמו כן קבע המל"ל כי לא ניתן יהיה להטיל על המשיבה את מלאכת אספקת המים ללא ליצור תנאי סף דרושים ואף העלה את האפשרות שאספקת המים תמשיך להתבצע על ידי המשיבה 6.

ד. סיכום

47. נוכח כל האמור לעיל, חוזרת המשיבה על עמדתה לפיה **היא אינה יכולה לספק לתושבי כפר עקב ולשכונות הנ"ל מים בכלל, לא כל שכן באופן סדור ורציף, באיכות ראויה ובלחץ מספיק לצרכים אישיים, ביתיים וציבוריים זאת מחמת החסמים שתוארו לעיל, העדר תשתיות, העדר תקציב, מניעות ביטחוניות, מניעות משפטיות ולפיכך מבקשת שהעתירה למתן צו על תנאי תידחה.**

אביב ברנט, עו"ד
ב"כ המשיבה 3

אביב ברנט, עו"ד
מ.ר. 24247
דו"ח המל"ל 19, ירושלים